

- **Розвиток цифрової грамотності:** студенти вчать не лише споживати інформацію, а й створювати власний медіаконтент, що сприяє усвідомленню процесів його продукування. [1]

Використання медіаконтенту у навчанні може здійснюватися через:

- аналіз новин у соціальних мережах із позиції достовірності та надійності;
- створення студентських освітніх відео чи подкастів;
- проведення онлайн-дискусій та дебатів у форматі стрімів чи відеоконференцій;
- застосування гейміфікованих підходів (челенджі, інтерактивні квести).

Соціальні мережі й медіаконтент можуть і повинні бути не лише джерелом розваг, а й дієвим освітнім інструментом. Їхнє раціональне використання у навчальному процесі дозволяє:

- розширити освітній простір;
- стимулювати пізнавальну активність студентів;
- формувати вміння критично мислити й протидіяти маніпуляціям. [3]

Подальші дослідження мають бути спрямовані на розробку методичних рекомендацій щодо використання соціальних мереж у навчанні, аналіз їх ефективності та впливу на освітні результати студентів, а також на пошук шляхів підвищення інформаційної безпеки молоді у цифровому середовищі.

Література

1. Ласкова-Ярмоленко А., Слинькова Т. Медіаграмотність в системі освіти: вимоги сучасності у сфері соціальної комунікації. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. 2024. № 1(32). С. 100-105. DOI: 10.32405/2413-4139-2024-1(32)-100-105.;
2. Шакур Н. В., Лабенко О. В., Заїка Т. П. Критичне мислення та медіаграмотність у цифрову епоху: виклики та можливості для української освіти. *Чернігівська політехніка, статті наукові*. 2023. С.27-30;
3. Куцупал С. Критичне мислення як засіб спротиву в інформаційній війні. *Вісник НЮУ імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. 2023. Т. (том), № (номер), С. 26-35 DOI: 10.21564/2663-5704.54.265682.

Вороніна-Пригодій Д.А.

науковий співробітник відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України
voronina.pryhodii@gmail.com

ПРОФЕСІЙНІ ВИКЛИКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА З УКРАЇНСЬКИМИ ДІТЬМИ ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ ЗА КОРДОНОМ

Унаслідок масштабних міграційних процесів, що розпочалися у 2022 році, значна кількість українських дітей вимушено опинилася за кордоном. Це зумовило виникнення нових умов їхнього навчання й виховання.

Станом на січень 2025 року 355747 українських дітей, перебуваючи за межами країни, навчалися одночасно у двох освітніх системах: дистанційно в українських школах та очно – у закладах освіти держави перебування [1].

Така ситуація актуалізує проблему забезпечення безперервності освітнього процесу, адаптації дітей до іншомовного й іншокультурного

середовища, збереження їхньої української ідентичності, а також підтримки психологічного та емоційного благополуччя [2, с. 433–434].

Зазначені виклики актуалізують необхідність наукового аналізу та практичного пошуку ефективних педагогічних стратегій, що дають змогу поєднати вимоги освітніх систем країн перебування з українськими освітніми стандартами. Педагог має виконувати не лише навчально-виховні функції, а й бути посередником між різними культурними й освітніми середовищами, забезпечуючи умови для інтеграції дітей, не допускаючи втрати ними зв'язку з українською мовою та культурою.

Отже, проблема професійної діяльності педагога з українськими дітьми, які перебувають за кордоном, набуває не лише педагогічного, а й соціокультурного та державотворчого значення, оскільки пов'язана з формуванням освітньої політики, що гарантує кожній дитині право на якісну освіту незалежно від місця перебування.

На основі аналізу рекомендацій ЮНЕСКО, аналітичного огляду CEDOS, наукових досліджень, матеріалів Eurydice та офіційних документів Міністерства освіти і науки України у контексті організації навчання визначено основні особливості діяльності педагогів з українськими дітьми, які перебувають за кордоном:

- забезпечення безперервності освіти – організація дистанційного навчання відповідно до українських освітніх стандартів, навіть якщо дитина паралельно навчається у школі країни перебування [3];
- гнучкі форми навчання – застосування різних видів занять для врахування часових поясів та розкладів дітей за кордоном [7];
- інтеграція цифрових інструментів – активне використання освітніх платформ (Google Classroom, Moodle, Zoom тощо) та електронних підручників [4, с. 2];
- адаптація навчальних матеріалів – пристосування завдань і методичних підходів до умов дистанційної взаємодії та різного рівня підготовки учнів [4, с. 3];
- підтримка української ідентичності – акцент на вивченні української мови, літератури, історії та культури для збереження національної свідомості [2, с. 433; 3; 4, с. 4];
- психолого-педагогічна підтримка – створення сприятливого емоційного середовища, врахування травматичного досвіду та потреб дітей-мігрантів [5, с. 392–393];
- співпраця з батьками – організація регулярної комунікації для координації освітнього процесу в умовах подвійної освітньої траєкторії (місцева школа + українська дистанційна) [7];
- урахування освітніх систем країн перебування – корекція графіка та навантаження з огляду на вимоги місцевих шкіл, щоб уникнути перевантаження учнів [6; 7];
- індивідуалізація навчання – диференціація завдань і темпу навчання, оскільки діти перебувають у різних умовах (мовних, культурних, соціальних) [5, с. 393];
- координація з українськими закладами освіти – ведення обліку, оцінювання,

надання офіційних документів про навчання [6; 7];

– формування міжкультурної компетентності – розвиток умінь комунікації в багатокультурному середовищі, поєднання українських та європейських освітніх практик [3].

Перед педагогом, який здійснює навчання дітей, які перебувають за кордоном виникає ряд професійних викликів, тобто складнощів, перешкод або вимог, з якими він стикається у своїй діяльності і які вимагають від нього особливих знань, умінь, компетентностей або стратегій для їх подолання.

Організаційні виклики полягають у необхідності забезпечення безперервності освіти та адаптації освітнього процесу до різних форматів та умов – очного навчання за місцевими стандартами та дистанційного за українськими.

Методичні виклики пов'язані зі створенням ефективних навчальних матеріалів, інтеграцією цифрових платформ та поєднанням українських і європейських освітніх практик.

Соціально-психологічні виклики стосуються підтримки емоційного благополуччя, врахування травматичного досвіду дітей та мотивації до навчання.

Культурні та комунікативні виклики включають подолання мовних бар'єрів, розвиток міжкультурної компетентності та ефективну взаємодію в багатокультурному середовищі.

Реалізація цих завдань передбачає гнучкі форми навчання, індивідуалізацію завдань, активну співпрацю з батьками та координацію з українськими закладами освіти, що робить діяльність педагога багатовимірною і стратегічно важливою для подолання освітніх втрат та збереженню української ідентичності учнів, які перебувають за кордоном.

Література

1. Нова українська школа. Майже 364 тисячі українських дітей навчаються за кордоном: уряд пропонує 4 сценарії навчання. *Нова українська школа*. 11.06.2025. URL: <https://nus.org.ua/2025/06/11/majzhe-364-tysyachi-ukrayinskyh-ditej-navchayutsya-za-kordonom-uryad-proponuye-4-stsenariyi-navchannya/>.

2. Вороніна-Пригодій Д. А. Освітня інтеграція без втрати ідентичності: досвід українських дітей у європейських країнах. *Розвиток сучасної науки та освіти: реалії, проблеми якості, інновації*: матеріали VI Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. (м. Запоріжжя, 28–30 трав. 2025 р.). Запоріжжя: ТДАТУ, 2025. С. 432–436. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/745759/>.

3. UNESCO. *Education for Ukrainian refugee learners in European host countries*. 2024. URL: <https://www.unesco.org/en/ukraine-war/education>.

4. Nazarenko Y. *Education of Ukrainian refugees abroad (February 24 – June 20, 2022)*. 2022. Cedoss. 9 p. URL: <https://cedos.org.ua/wp-content/uploads/education-of-ukrainian-refugees-abroad-february-24%E2%80%93june-20.pdf>.

5. Samoilov O., Krupenya N., Mukhina G., Bykova V., Remekha T. *Psychological and Pedagogical Aspects of Adaptation of Displaced Ukrainian Children to the Educational Environment of Another Country*. *International Electronic Journal of Elementary Education*. 2024. Vol. 16, Issue 4. P. 391–400. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1419640.pdf>.

6. Eurydice. *Ukraine: Recognition of schoolchildren's learning outcomes acquired abroad is now regulated*. 2025. URL: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/news/ukraine-recognition-schoolchildrens-learning-outcomes-acquired-abroad-now-regulated>.

7. Ministry of Education and Science of Ukraine. *How to organize learning for Ukrainian children abroad: Q&A*. 2025. URL: <https://mon.gov.ua/en/ministry/activity/international-cooperation/new-ukraine-support-to-education-and-science-in-wartime/organization-of-learning-for-ukrainian-children-abroad-and-university-admission-campaign/how-to-organize-learning-for-ukrainian-children-abroad-qa>

Гажа Л.В.

викладач педагогіки

Берестинського педагогічного

фахового коледжу

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

luda2581@ukr.net

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ

Сучасна система освіти України спрямована на забезпечення рівних прав і можливостей для всіх здобувачів освіти незалежно від стану здоров'я, соціального статусу чи індивідуальних особливостей розвитку. Одним із пріоритетних напрямів є формування інклюзивного освітнього середовища, у якому кожна дитина має змогу отримати якісну освіту, відчувати себе захищеною та соціально значущою. У цьому контексті діяльність педагога набуває особливого значення.

Особливості діяльності педагога в умовах інклюзії.

Учитель виступає не тільки носієм знань, а й фасилітатором, наставником, партнером для учнів. Він має вміти адаптувати навчальні програми, підбирати ефективні методи та засоби навчання, враховуючи індивідуальні особливості кожної дитини. Важливим є й уміння працювати у мультидисциплінарній команді, співпрацювати з асистентами вчителя, психологами, дефектологами, логопедами та батьками. Саме командний підхід забезпечує гармонійний розвиток учня та його соціалізацію. Також є організатором безпечного, комфортного та сприятливого простору для всіх учнів. Його робота ґрунтується на принципах гуманізму, толерантності, диференціації та індивідуалізації навчання. Важливим є розуміння того, що інклюзія не зводиться лише до навчання дітей з особливими освітніми потребами (ООП), а передбачає створення середовища, у якому всі учні можуть розкривати свій потенціал.

Професійні компетентності педагога інклюзивної школи.

Успішна діяльність учителя в умовах інклюзії неможлива без сформованих професійних компетентностей, серед яких:

Методична компетентність – знання сучасних методик і технологій навчання дітей з особливими освітніми потребами, уміння розробляти індивідуальні навчальні плани.